

Byer

Samtale 2 og 2

1. Bor du i byen, i en forstad¹ eller på landet?
2. Har du altid gjort det?
3. Hvad synes du om det? Hvorfor?
4. Hvor tror du, du bor om ti år?² Hvorfor?
5. Hvor ville du helst bo, hvis du kunne vælge frit?
(Altså hvis du ikke skulle tage hensyn til³ kæreste/ægtefælle, familie eller arbejde.)
6. Hvorfor tror I, at flere og flere mennesker bor i byer? Tank både på de rige og de fattige lande.

TIL SVENDBORG

Spørgsmål 2 og 2

1. Hvorfor skal Amalie flytte til Svendborg?
2. Hvorfor kan hun godt lide Svendborg?
3. Hvad er mulighederne⁴ for at se film i biografen?
4. Hvor mange bor der i Svendborg?
5. Hvorfor synes Amalie, at Svendborg ligger centralt i landet?
6. Hvad siger Amalie om Svendborgs beliggenhed?⁵
7. Hvad præger⁶ Svendborg om sommeren?

BYER OG ADJEKTIVER

Arbejd sammen 2 og 2

Amalie siger, at Svendborg er charmerende, livlig og hyggelig. Hvilke andre adjektiver kan man bruge om en by? Lav en liste med positive og en liste med negative adjektiver. I kan eventuelt også lave en liste med neutrale adjektiver.

positive	neutrale	negative
charmerende	lille	kedelig

Min by

Arbejd sammen 4 og 4

Læs en tekst hver.⁷

Genfortæl⁸ den for de andre i gruppen.

Ane, 20 år, om⁹ Aalborg

Jeg kan godt lide at bo i Aalborg, fordi byen har lidt af det hele.¹⁰ Selvom man befinder sig¹¹ i en stor larmende by med biler, butikker, barer og biografer, er man stadig omgivet¹² af sand, vand og skov i byens mange parker, "friluftsbadet"¹³ og ved badehavnen.¹⁴ På trods af¹⁵ byens størrelse præges mentaliteten af et "alle-kenderalle forhold"¹⁶ og et sammenhold,¹⁷ der kan sammenlignes med en landsbys.¹⁸

I Aalborg er der mange kulturtilbud,¹⁹ så hvad enten²⁰ man er til teater, opera, salsa eller finere madlavning, er der mange muligheder for oplevelser. Kulturtilbuddene er mange, ikke²¹

mindst²¹ fordi mange laver frivilligt arbejde for de steder og begivenheder,²² de brænder for.²³ Den største begivenhed i året finder sted²⁴ i slutningen af maj²⁵ når Nordeuropas største karneval afholdes²⁶ med summende feststemning,²⁷ sambarytmer, eventyrlige udklædninger²⁸ og optog²⁹ gennem byen. Hele byen fester, og det er noget, man som indbygger³⁰ for alt i verden³¹ ikke vil gå glip af!³²

3 ting jeg godt kan lide ved Aalborg:

- De mange kulturtilbud
- Karneval — årets vigtigste begivenhed
- Kulturen og naturen tæt på hinanden

3 ting jeg ikke kan lide ved Aalborg:

- Man kan nogle gange føle, at man er langt væk fra alting,³³ når man bor i Aalborg, specielt hvis man har venner i Aarhus og København.
- På trods af de mange subkulturer befinder vi os stadig i en jysk by, så du skal helst³⁴ ikke skille dig for meget ud fra³⁵ mængden.³⁶
- De spændende jobmuligheder³⁷ findes ikke i Aalborg.

Olav, 26 år, om Aarhus

Helt subjektivt³⁸ synes jeg, at Aarhus har det, jeg skal bruge. Det gælder både i min fritid og for mine studier. I min fritid³⁹ finder jeg mere adspredelse⁴⁰ og underholdning,⁴¹ end jeg egentlig⁴² har brug for. Som studerende⁴³ synes jeg, uddannelsesstederne⁴⁴ har høj kvalitet og giver mig de muligheder, jeg har brug for. Derfor er jeg godt tilfreds med at bo⁴⁵ i byen.

3 gode ting ved Aarhus:

- Det er tydeligt, at studiemiljøet præger bybilledet meget,⁴⁶ fordi der er så mange studerende, og det sætter mange små projekter i gang,⁴⁷ som skaber sammenhæng⁴⁸ mellem teknologi, forretningsliv og kultur.
- Der er mange sociale aktiviteter i Aarhus, både for de enkelte studier⁴⁹ og virksomheder og for hele byen, så som⁵⁰ jazzfestival og kapsejls,⁵¹ hvor stemningen plejer at være⁵² meget venskabelig og åben.
- Med en stor botanisk have i midten af⁵³ byen og strand og skov tæt på⁵⁴ er det nemt at finde ro⁵⁵ og frisk luft.

3 dårlige ting:

- Boligsituationen.⁵⁶ Det kan være svært at finde et sted at bo, hvis man ikke har god tid til ventelister⁵⁷ eller en pæn indtægt.⁵⁸
- Det kan være ret dyrt at nyde godt af⁵⁹ kultur- og nattelivet, især i centrum ved de mere "trendy" caféer.
- Der er ikke nok ufaglærte deltidsstillinger⁶⁰ så det er svært for mange studerende at klare sig⁶¹ økonomisk i Aarhus.

Nina, 24 år, om København

Jeg kan bedst lide København,⁶² fordi der er så mange muligheder. Skal man handle,⁶³ uddanne sig, søge job, finde en bolig eller bare se en film, vil der være en masse at vælge imellem,⁶⁴ og selv om der er så mange muligheder, er byen ikke større,⁶⁵ end at man kan cykle fra A til B, hvilket man f.eks. som studerende⁶⁶ virkelig kan nyde godt af,⁶⁷ særligt fordi det er gratis. Så⁶⁸ kan man bruge sine penge på andre, måske lidt sjovere sager,⁶⁹ end transport. Man kan evt. bruge lidt af pengene til en god fest — dem er der nemlig mange af⁷⁰ i København både i weekenderne og i hverdagene, og hvis man bliver sulten ud på natten, kan man altid få noget at spise. Der er ikke noget⁷¹ så godt som at slutte en aften af⁷² med en durum shawarma til en flad tyver.

Til gengæld er her dyrt at bo.

Boligpriserne⁷⁴ er meget høje. Men jeg vil hellere undvære lidt håndører⁷⁵ end at undvære København med alt det, den har at byde på.⁷⁶

3 gode ting ved København:

- Intet er længere væk⁷⁷ end "en god cykelafstand"⁷⁸
- Her er så mange muligheder
- De mange musiksteder⁷⁹ og store fester

En dårlig ting:

- Dyre boliger

Lars, 38 år, om Roskilde

Jeg kan godt lide at bo i Roskilde af mange grunde.^{sup>80}

For det første tager det kun en halv time med tog til København, så man har nem adgang til alle de oplevelser, man kun kan finde i en stor by. Samtidig ligger Roskilde lige præcis så langt fra⁸¹ København, at den har bevaret sin identitet⁸² som "rigtig" by med sin helt egen atmosfære.⁸³ Der er også et meget aktivt handelsliv⁸⁴ med rigtig mange gode butikker.

3 gode ting ved Roskilde:

- Roskilde var jo Danmarks hovedstad før København, og derfor har byen en rig og spændende historie, hvad man kan opleve i Roskilde Domkirke⁸⁵ og på Vikingeskibsmuseet.
- Men Roskilde er også en moderne by med smarte designerbutikker, sushibarer og is-caféer på hovedgaden.⁸⁶ Både Roskilde Universitetscenter (RUC) og Roskilde Festivalen er med til brande⁸⁷ Roskilde som en international by, hvor der også sker noget for unge.
- Roskilde ligger utrolig naturskønt ud til Roskilde Fjord,⁸⁸ hvor man kan bade og sejle om sommeren. Og lige uden for byen ligger den smukke⁸⁹ Boserup Skov.

2 dårlige ting:

- Når butikkerne lukker sidst på eftermiddagen,⁹⁰ er der ret dødt i centrum af byen. Så kan man godt mærke, at det ikke er nogen pulserende storby ...⁹¹
- Det er dyrt at bo i Roskilde. Huspriserne⁹² er høje, fordi der er mange, der gerne vil bo der.⁹³

UDTALE TRYK

Læs efter læreren, og sæt tryk.

1. Byen har lidt af det hele.
2. Den er omgivet af vand og skov.
3. Nordeuropas største karneval.
4. Det vil man for alt i verden ikke gå glip af.
5. Jeg er godt tilfreds med at bo der.
6. Det kan være svært at finde et sted at bo.
7. Der er en masse at vælge imellem.
8. Byen er ikke større, end at man kan cykle.
9. Hvis man bliver sulten ud på natten, kan man altid få noget at spise.
10. Der sker noget for unge.

11. Den har sin helt egen atmosfære.

12. Der er ret dødt om aftenen.

13. Der er mange, der vil bo der.

Samtale 2 og 2

1. Hvad synes du om at bo i den by,⁹⁴ du bor i (i Danmark), og hvorfor?

2. Nævn 3 gode og 3 dårlige ting ved byen.

Skriftlig opgave

Skriv en lille tekst om, hvad du synes om den by, du bor i, og hvorfor. Nævn også 3 ting, du kan lide ved byen,⁹⁵ og 3 ting, du ikke kan lide.

MED EN BAR NEDENUNDER

Hjemmearbejde

1. Hør dialogen og gentag.

2. Skriv den.

3. Sæt trykstreger.⁹⁶

BYENS ÅNDEHULLER⁹⁷

"Hvis jeg skal vælge mellem byen og landet, så⁹⁸ vælger jeg byen, for i byen kan man finde små hjørner⁹⁹ af natur, men man kan ikke finde små hjørner af by på landet."
Mark Twain

Læs teksten. Skriv de ord, der mangler. Du kan finde ordene i boksen.
Du skal kun bruge hvert ord en gang. Der er to ord, du ikke skal bruge.

Byboerne¹⁰⁰ elsker byens åndehuller

De fleste byboer siger,at..... de elsker byens mylder og pulserende liv,¹⁰¹men.... de vil også gerne kunne trække sig tilbage til de grønne,¹⁰² fredelige oaser,¹⁰³ hvor man ikke kan høre trafikken. Livskvaliteten i byerne hænger tæt sammen med adgangen til grønne områder:¹⁰⁴ parker, haver og havnebade.

Danmark har ingen rigtige storbyer.¹⁰⁵ København er den by, der kommer tættest på.¹⁰⁶ Rapporten 'Bynaturen i hverdagslivet' beskriver københavnernes¹⁰⁷ forhold til byen. Det første, der falder københavnerne ind,¹⁰⁸når.... de tænker på byen, er mennesker, trafik og en masse larm. Men når de bliver spurgt,hvad.... der er godt ved København, så svarer de som det første, at København er en grøn by.

Byens grønne rum, parkerne, fungerer som et frirum, en "ekstra dagligstue",¹⁰⁹ som man kan bruge efter behov.¹¹⁰ Nogle parker er "brugsparker",¹¹¹hvor.... man spiller fodbold, holder festivaler og 1. maj-demonstrationer. I andre parker finder man fred¹¹² til at læse en bog på en bænk¹¹³ eller sole sig i græsset,¹¹⁴ andre igen¹¹⁵ fungerer som mødesteder¹¹⁶ for unge. I alle parker er der folk, der går tur, løber, lufter hunde, soler sig, tager på "skovtur" med madkurv eller går på legepladserne¹¹⁷ med deres børn. I nogle parker er der opera om sommeren, og folk medbringer madkurv og spiser og drikker vin,mens.... de hører på. Det er parkerne, de nybagte mødre går hen i,¹¹⁸ når de går tur med barnevognen. Eller man går derind¹¹⁹ for at få en privat samtale med en ven eller kæreste. Mange parker har særlige områder med rosenhave, rododendronhave eller en sø, hvor man kan kigge på ænder og

svaner. I parkerne kan forældre med små børn lade børnene løbeuden.... at bekymre sig om trafikken. Og børnene kan fodre ænder,¹²¹ klatre i træer¹²² og kælke i sneen¹²³ om vinteren.

I rapporten svarer kun 2 procent, at de er ligeglade med,¹²⁴hvis.... der er grønt i byen. Så man kan konkludere, at de grønne områder betyder meget for stort set¹²⁵ alle. Nogle siger, atselvom.... de ikke har lyst til at bo på landet, er det rart, at man kan komme væk fra larmen og bilerne. Andre, at de er vokset op på landet og måske derfor har behov for noget grønt. Undersøgelser¹²⁶ viser, at oplevelser i naturen er godt for helbredet,fordi.... det modvirker¹²⁷ stress. Parkerne giver byboerne mulighed for at få naturoplevelser¹²⁸ og følge med i årstidernes skiften.¹²⁹ Samtidig er de åndehuller, som man kan trække sig tilbage til¹³⁰ og få fred for¹³¹ byens larm. Så grønne områder hører med til en by.¹³²

hvad • fordi • så • når • hvis • uden • selvom • hvor • at • om • mens • men

Hvad betyder verberne?

at trække sig tilbage til/fra noget^A

at falde nogen ind^B

at medbringe noget^C

at komme væk fra noget^D

at modvirke noget^E

at høre med til noget^F

at hænge sammen med noget^G

at sole sig^H

at konkludere^I

at vokse op et sted^J

at følge med i noget^K

Hjemme

Skriv sætninger med de verber, du gerne vil lære.

Samtale 2 og 2

Hvilke grønne områder er der i din by (i Danmark)?

Hvilke grønne områder kommer du mest i?

Hvad bruger du dem til?

Øvelse med verber 2 og 2

Udfyld papiret, som I får af jeres lærer, med lukkede bøger og uden at kigge i ordbog eller andre steder.

Yndlingssteder¹³³

Sofia, 27 år

Mit absolutte yndlingssted¹³⁴ i Århus er Sigfreds Kaffeebar. Der findes to,¹³⁵ den ene er et

meget lille sted tæt ved¹³⁶ Banegården, så man kan få skønne forsyninger med til togturen.¹³⁷ Den har derfor en "hurtigt ind- hurtigt ud"-stemning over sig.¹³⁸ Den anden ligger i en boghandel¹³⁹ på Strøget — godt gemt bag en million bøger,¹⁴⁰ som man kan bladre i.¹⁴¹ Kaffebaren lokker med¹⁴² skønne kager bagt på hemmelige opskrifter¹⁴³ og fantastisk kaffe og te i alle afskygninger.¹⁴⁴ Indretningen er lidt slidt og mørk¹⁴⁵ og inviterer til at tale alt for meget og alt for længe.¹⁴⁶

Nicolas, 29 år

Det er svært at sige, hvad der er mit yndlingssted i København, fordi byen ændrer sig så meget, alt efter hvilken¹⁴⁷ årstid det er. Her om vinteren tror jeg, mit yndlingssted er Botanisk Have. Jeg kan især lide den om vinteren, fordi der ikke er så mange mennesker derinde¹⁴⁸ på den årstid.¹⁴⁹ Botanisk Have er et perfekt sted at gå en tur alene eller med en god ven. Man kan altid lære noget nyt om planter¹⁵⁰ og få en lille pause fra larmen fra trafikken. Det bedste er drivhuset.¹⁵¹ Det er fantastisk at stå derinde, når der er sne udenfor. Jeg elsker at mærke¹⁵² den varme tropiske luft og samtidig kigge ud på den danske vinter udenfor.¹⁵³

Kinga, 26 år

Mit yndlingssted i København er Assistens Kirkegård. Den er et grønt område i hjertet af Nørrebro, og jeg kan lide den, fordi der er stilhed og ro. Man kan gå tur, slappe af, lytte til fuglene¹⁵⁴ — en lille bid natur midt i byen.¹⁵⁵ Der er en speciel stemning på kirkegården¹⁵⁶ med alle de store træer og gravene.¹⁵⁷ Tit går jeg rundt og ser de kendte danskernes grave: H.C. Andersen, Niels Bohr, Dan Turell, Natasja og andre. Der er smukkeste om foråret.¹⁵⁸

Arbejd sammen 2 og 2

Fortæl hinanden om et sted i den by, I bor i som I godt kan lide. Det kan være alle slags steder med offentlig adgang som et museum, et slot,¹⁵⁹ en park, en forlystelsespark, en kirkegård, et sportsstadion, en café, et værtshus,¹⁶⁰ en bar, en restaurant, en kirke eller hvad I kan tænke på.

Skriftlig opgave

Skriv om et af dine yndlingssteder i — eller i nærheden af¹⁶¹ — den by, du bor i. Når du får teksten tilbage og har rettet den,¹⁶² skal du skrive den igen — gerne på computer — og aflevere den igen. Den vil så indgå i¹⁶³ klassens guidebog til jeres by.

KULTURNATTEN

Indsæt tror eller synes.

1. Jegsynes...., Kulturnatten er årets mest spændende kulturbegivenhed, og jegsynes.... også, det er en af de mest populære med det største besøgstal.¹⁶⁴
2. Jegtror...., der er kulturnat i rigtig mange byer efterhånden.¹⁶⁵
3. I København og Aarhus er det fredag aften lige før efterårsferien i oktober,¹⁶⁶ og dettror.... jeg også, det er i nogle af de andre byer.
4. Jegtror...., jeg har været til Kulturnatten 3-4 gange, og jegsynes...., det var en rigtig god oplevelse hver gang.
5. En gang prøvede jeg at komme ind til en jazz-koncert i Helligåndskirken på Strøget, men det var helt umuligt, så mange mennesker var der. Jegsynes...., man skal bestille plads på forhånd¹⁶⁷ eller komme lang tid, før det begynder, hvis man vil til en koncert.

6. Jeg har ikke selv prøvet det, men for familier med børntror.... jeg, de mest spændende steder er Zoologisk Have og Rosenborg Slot.
7. Jegsynes...., man skal have lommelygte¹⁶⁸ med, for man går rundt i mørke begge steder.¹⁶⁹
8. Børnsynes.... selvfølgelig, det er spændende og måske lidt uhyggeligt at gå rundt inde på slottet i mørke.
9. Detror.... nok også, det er spændende at se dyrene om natten.¹⁷⁰
10. Normalt er der mange af dyrene, der ligger og sover, når man er i Zoologisk Have, men jegsynes...., der er mange dyr, der er vågne¹⁷¹ og aktive om natten.
11. Jegtror.... , næsten alle boghandlerne og gallerierne i København har åbent på Kulturnatten.
12. Men der er også flere og flere forretninger¹⁷² der har åbent, fordi de vil benytte sig af,¹⁷³ at der er så mange mennesker på gaden.¹⁷⁴ Jegsynes.... det er irriterende, for butikker kan man jo altid gå i.
13. Der er også mange andre steder, der har åbent på Kulturnatten for eksempel Højesteret, Østre Landsret, Frimurerlogen og Christiansborg Slot, men jeg har set meget lange køer foran alle de steder,¹⁷⁵ så jegsynes...., det er svært at komme ind.
14. Jegtror...., man skal være inde i byen kl. seks, hvis man vil have gode chancer for at komme ind de mest populære steder.
15. Jegtror...., der er mange museer, der har særlige arrangementer som foredrag og optræden.¹⁷⁶
16. Et år så jeg en kvinde, der viste grønlandsk trommedans¹⁷⁷ på Nationalmuseet. Jegtroede.... , det var noget nyt for alle dem, der så det.
17. Jeg har ikke været til kulturnat de sidste år,¹⁷⁸ men jegtror...., der kommer flere og flere mennesker hvert år.
18. Jegsynes...., det er en god chance for at se en masse spændende steder, hvor man ellers¹⁷⁹ aldrig kommer.

KULTURBEGIVENHEDER

Samtale i klassen

1. Nævn så mange¹⁸⁰ forskellige kulturbegivenheder, I kan. Det kan for eksempel være festivaler, koncerter, karneval, bogmesse, modemesse ...¹⁸¹
2. Hvilke kulturbegivenheder er der i din by? Er der forskel på, hvilke grupper der kommer til hvad?¹⁸²
3. Har du været med til nogen af dem?¹⁸³ Hvis ja, hvilke?
4. Hvad synes du om dem?

FILM FESTIVAL

Indsæt verbet i parentes i den rigtige tid.

I nogle tilfælde¹⁸⁴ skal der stå at foran¹⁸⁵ infinitiv.

1.?.... du?...., at der er filmfestival om et par uger? (se)
2. Nej, hvorved.... du det fra? (vide)
3. Jeghar læst.... det i avisen. (læse)
4. Derligger.... også programmer alle steder. (ligge)
5. Prøvat gå.... ind på nettet, der kan du ogsålæse.... om den . (gå, læse)
6. Deviser.... mange film, der ellers aldrigkommer.... op i biograferne. (vise, komme)
7. Nogle af filmenebliver.... vist med engelske undertekster.¹⁸⁶ (blive)
8.Er.... det dyrtat se.... film på filmfestivalen? (være, se)
9. Detkoster.... det samme for en billet som normalt. (koste)
10. Men man kankøbe.... et rabathæfte¹⁸⁷ med ti billetter, såer.... det billigere. (købe, være)
11. Hvordan skulle manfå.... tid til at se alle de film? (få)
12. Jegsiger.... nej til alt andet, mens filmfestivalenvarer.... . (sige, vare)
13. Deter.... da også en meget god mådeat være.... sammen med sine venner på. (være, være)
14. Ok, jegfår.... også helt lyst tilat komme.... i biografen. (få, komme)
15. Jegser.... mange gode film på filmfestivaler. (se)
16. Sidste årså.... jeg fem forskellige fra forskellige lande. (se)
17. Jegså.... for eksempel en film fra Korea og en fra Brasilien. (se)
18. Deer.... virkelig gode og meget anderledes end det, man ellersser.... . (være, se)

Helsingør og sundtolden¹⁸⁸

Hver by har sin egen historie, der har været med til¹⁸⁹ at forme byen. I opgangstider¹⁹⁰ er der blevet revet ned og bygget nyt¹⁹¹ i krisetider og under epidemier¹⁹² er udviklingen gået i stå,¹⁹³ og ved voldsomme begivenheder som krige og brande¹⁹⁴ er bygninger og hele kvarterer blevet ødelagt.¹⁹⁵ Mange huse er blevet bygget lige efter en brand eller krig. Nogle byer har hele gader fra et bestemt år, for eksempel de såkaldte ildebrandshuse¹⁹⁶ i København, der blev bygget efter en stor brand i 1728.

Helsingør har en helt særlig historie på grund af byens beliggenhed.¹⁹⁷ Den stikker ud¹⁹⁸ i Øresund lige over for¹⁹⁹ Helsingborg, der hvor sundet²⁰⁰ er smallest. Den beliggenhed udnyttede²⁰¹ kongen i 400 år. Han opkrævede told²⁰² af alle skibe, der sejlede gennem Øresund med varer til og fra landene omkring Østersøen. Det var kong Erik af Pommern, der begyndte at opkræve tolden omkring 1429, og han brugte Kronborg Slot til at tvinge²⁰³ skibene til at lægge til i²⁰⁴ Helsingør og betale. Nogle lande undgik at betale tolden ved at støtte²⁰⁵ Danmark politisk, men for de fleste lande steg prisen for at sejle igennem mange gange gennem årene.²⁰⁶ Det var til stor irritation for stormagterne²⁰⁷ Nederlandene og England, der havde meget handel²⁰⁸ i Østersølandene.²⁰⁹ Så da Sverige og Danmark kom i krig²¹⁰ om de danske landsdele øst for Øresund,²¹¹ krævede stormagterne i 1658, at Sverige fik Skåne, Halland og Blekinge, så Øresund ikke længere var rent dansk.

Men alligevel fortsatte de danske konger med at opkræve tolden.²¹² Handelen til Rusland, Preussen og de andre lande omkring Østersøen²¹³ var så stor, at en tiendedel af den danske konges indtægter kom fra sundtolden.²¹⁴ Skibene sejlede med uldtøt hør, tørret fisk,²¹⁵ vin, metal og mange andre varer og skulle både betale told af varerne og af selve skibet.²¹⁶

Helsingør by fik ikke direkte del i pengene, men sundtolden betød²¹⁷ alligevel store indtægter til byen. Skibene lå for anker i flere dage,²¹⁸ mens de ventede på at få tilladelse²¹⁹ til at sejle videre, og det kunne dreje sig om²²⁰ flere hundrede skibe. Søfolkene²²¹ gik i land og brugte penge, og der blev købt proviant og udstyr²²² til skibene i byen. Så skibene gav en enorm handel²²³ og liv og skabte mange arbejdspladser i byen.

Til sidst sagde stormagterne med USA i spidsen stop,²²⁴ og i 1857 blev sundtolden afskaffet.²²⁵ Det sendte Helsingør ud i en dyb krise.²²⁶ Byen mistede²²⁷ mange arbejdspladser og indtægter og gik totalt i stå.²²⁸ Indbyggertallet²²⁹ faldt, og der blev ikke bygget nyt²³⁰ i mange år. Derfor blev der heller ikke revet noget ned,²³¹ og det er grunden til,²³² at der den dag i dag²³³ er så mange gamle huse i Helsingør.

Spørgsmål 2 og 2

1. Hvem opkrævede den danske konge told af?
2. Hvorfor var der så mange skibe, der skulle igennem Øresund?
3. Sundtolden gik til kongen, det vil sige staten.²³⁴ Hvorfor fik Helsingør så store indtægter ud af det?
4. Hvorfor blev sundtolden afskaffet?

Uregelmæssige²³⁵ verber

Arbejd sammen 2 og 2

Find alle de uregelmæssige verber i teksten og skriv dem i

infinitiv	nutid	datid	førnutid
at have	har	havde	har haft
at være (med til)			
at blive			
at rive ned			

Vælg nogle verber, der er nye for jer, og lav sætninger med dem.

BYERNE OG DERES HISTORIE

Hvad gemmer der sig bag²³⁶ byernes gamle bygninger?²³⁷
Hvordan levede folk i byen før i tiden?²³⁸

Hjemmearbejde

Find ud af mere om din bys historie (den by, du bor i nu).
Du kan søge på din by på denstoredanske.dk, wikipedia.dk og 1001fortællinger.dk.

Vælg en periode eller en begivenhed i din bys historie. Læs hvad du kan finde, og tag noter,²³⁹ så du ud fra dine noter²⁴⁰ kan fortælle om det i en gruppe næste gang.

VESTERBRO

Frank fortæller om Vesterbro.

Lyt hjemme, og tag noter.

Spørgsmål 2 og 2

1. Hvordan fik Frank en andelslejlighed²⁴¹ på Vesterbro?
2. Hvad siger Frank, at Istedgade er kendt for?²⁴²
3. Hvad synes han, er de fine ting ved Istedgade?
4. Hvilke andre gode ting nævner han ved Vesterbro?
5. Hvad savner han ved²⁴³ Vesterbro?

Hvad betyder?

at få fingre i²⁴⁴

at føle sig hjemme

at være kendt for²⁴⁵

at slippe af med²⁴⁶

at savne

legendarisk²⁴⁷

skummel²⁴⁸

fremragende²⁴⁹

Samtale 2 og 2

Fortæl om det kvarter, du bor i.

Du kan fortælle, hvad der er karakteristisk for²⁵⁰ kvarteret, hvilke grupper, der bor der, og om der er noget, der har ændret sig i de senere år.²⁵¹

KVARTERER

Ordstilling. Indsæt adverbiet i parentes i sætningen.

Der kan være flere muligheder. Husk, at ordstillingen kan skifte.

1. Mange kvarterer skifter karakter. (gennem tiderne²⁵²)
2. De fleste mennesker boede helt inde i byen. (i gamle dage²⁵³)
3. Der blev bygget kvarterer med små lejligheder for arbejderne. (sidst i 1800-tallet²⁵⁴)
4. Der blev bygget kvarterer med store lejligheder til folk med gode indtægter. (samtidig)
5. Der boede familier med mange børn i de små toværelses²⁵⁵ lejligheder. (normalt)
6. I de store lejligheder boede rigere familier. (for det meste²⁵⁶)
7. De havde færre børn end de fattige. (som regel²⁵⁷)
8. Til gengæld²⁵⁸ havde de tjenestepiger. (alle sammen)
9. De havde både kokkepige, stuepige og barnepige.²⁵⁹ (somme tider²⁶⁰)
10. Der blev bygget mange nye forstæder med parcelhuse,²⁶¹ hvor det blev populært at flytte ud for dem.²⁶² der havde råd.²⁶³ (i 60'erne og 70'erne)
11. Det betød, at der var pensionister, studerende og folk på bistand²⁶⁴ tilbage i de gamle arbejderkvarterer. (efterhånden kun²⁶⁵)
12. Mange byer mistede deres skatteindtægter²⁶⁶ og fik store økonomiske problemer. (af den grund²⁶⁷)
13. Det blev tilladt²⁶⁸ at lægge to små lejligheder sammen til en.²⁶⁹ så beboerne kunne blive boende i byen,²⁷⁰ når de fik børn. (derfor)

14. Der blev givet penge til at gøre baggårdene til steder, hvor man kunne være, og børnene kunne lege.²⁷¹ (også)
15. Det er blevet mere populært at bo i byen. (nu)
16. Så mange kvarterer har skiftet karakter. (fuldstændig²⁷²)
17. De gamle arbejderkvarterer er blevet populære at bo i. (i dag)
18. De mange unge, kreative beboere har betydet, at der er kommet mange caféer og et levende kulturliv. (også)

Mere om ordstilling: Se s. 147

KAN MAN PARKERE INDE HOS JER?²⁷³

Hjemmearbejde

1. Hør dialogen og gentag.
2. Skriv den.
3. Sæt trykstreger.

EN GOD BY AT BO I

De fleste byer er opstået og vokset af sig selv uden nogen planlægning.²⁷⁴ Hvis der har været muligheder for at tjene penge,²⁷⁵ er folk flyttet til og har bygget huse. Men i dag prøver myndighederne at styre udviklingen af byerne²⁷⁶ og laver planer for, hvordan byerne skal vokse, og hvordan de nye kvarterer skal være.

Passiv med -s

1. Der er regler for, hvor højt og tæt²⁷⁷ der må bygges.
2. I centrum må der kun bygges i fem etagers højde.
3. Alle byggeplaner skal godkendes af kommunen.²⁷⁸
4. Beboerne i kvarteret synes, der skal laves en park.
5. Man skal tænke over, hvad parkerne skal kunne bruges til.²⁷⁹
6. Nogle synes, der skal laves flere parkeringspladser.
7. Andre mener, at cykelstierne²⁸⁰ skal gøres bredere.
8. De diskuterer, om fabrikken skal rives ned eller renoveres.
9. Gamle industribygninger kan indrettes²⁸¹ til spændende, anderledes boliger.
10. Kunne nogle af kirkerne laves om til koncertsale eller museer?

Arbejd sammen 2 og 2

Lav selv flere eksempler.

Tænk på byplanlægning, byggeri, boliger, byrum²⁸² (parker, pladser, legepladser osv.)
F. eks. Jeg synes (ikke), der skal bygges flere havnebade/butikcentre/ , for

Skriftlig opgave

Skriv et indlæg²⁸³ til din lokale avis. Fortæl hvad du synes, der skal gøres i din by.
Giv dit indlæg en overskrift. Længde: min. 100 ord

Du kan eventuelt bruge overskrifterne herunder som inspiration.

Riv de gamle ejendomme ned ²⁸⁴ og byg nyt	Bevar ²⁸⁵ de gamle kvarterer
Klatrevægge og skøjtebaner ²⁸⁶	Flere svømmehaller ²⁸⁷ og sportspladser

QUIZ OM DANSKE BYER

Arbejd sammen 2 og 2

I får et ark²⁸⁹ med en quiz af jeres lærer.

Dæk papiret,²⁹⁰ så I kun ser en linje ad gangen.²⁹¹ Skriv jeres svar ud for hver²⁹² oplysning.²⁹³

Hvis det første svar er rigtigt, får I point ud fra, hvor I skrev²⁹⁴ svaret.

Sig ikke²⁹⁵ bynavnet højt,²⁹⁶ så de andre i klassen hører det.

Til sidst gennemgår I²⁹⁷ jeres svar i klassen.

Konkurrence mellem byerne²⁹⁸

Overalt i verden²⁹⁹ flytter mennesker ind til byerne for at få arbejde. Store byer tilbyder bedre jobmuligheder end små. Jo større byerne er, jo flere arbejdspladser er der og som regel også flere forskellige jobfunktioner og højere løn. Det betyder meget for den enkelte³⁰⁰ bys økonomi, at der kommer arbejdskraft³⁰¹ til byen, for mennesker med arbejde betaler skat, og de veluddannede tjener bedst³⁰² og betaler derfor mest i skat. I dag bliver arbejdsmarkedet³⁰³ mere og mere globalt, så byerne konkurrerer ikke bare om arbejdskraften i samme land, men i hele verden.

Men hvad kan byerne gøre for at tiltrække de højtuddannede³⁰⁴ og kreative? De kan ikke lave om på³⁰⁵ deres beliggenhed eller klimaet. Også andre forhold ligger uden for kommunernes magt,³⁰⁶ for eksempel den nationale lovgivning og befolkningens holdninger og mentalitet.³⁰⁷ Er en stat åben for udenlandsk arbejdskraft, så det er nemt at få opholdstilladelse?³⁰⁸ Er befolkningen åben over for udlændinge?³⁰⁹ Kan man klare sig med engelsk, indtil man får lært sproget?³¹⁰

Kommunen kan selvfølgelig heller ikke lave om på de historiske forhold. Nogle byer har et smukt historisk centrum, andre er nye eller er blevet ødelagt under krige eller naturkatastrofer. Men et spektakulært byggeri kan fange³¹¹ den internationale opmærksomhed og pludselig gøre byen berømt og attraktiv. Bare tænk på operahuset i Sydney og Guggenheim-museet i Bilbao. Og byen kan planlægge nybyggeri, så der bliver plads til aktiviteter og samvær.³¹² De kan udbygge³¹³ fritidsfaciliteter som svømmehaller og havnebade og støtte³¹⁴ kulturtilbud. De kan også udbygge transportnettet, begrænse³¹⁵ biltrafikken og anlægge³¹⁶ nye parker — ting der kan gøre byen til³¹⁷ et godt sted at bo.

Arbejd sammen 2 og 2

Sig, hvad du mener, ved at bruge tror eller synes.

Eksempler:

Jeg tror, klimaet er vigtigt for, om folk har lyst til at bosætte sig³¹⁸ i en by.

Jeg synes, der skal være mange parker i en by.

1. Jegsynes.... ikke, klimaet er så vigtigt for folk, for der er mange, der gerne vil flytte til Canada, selv om vinteren er lang og kold.
2. Jegsynes.... , der er mange skyskrabere³¹⁹ i en by, hvis der er stor økonomisk aktivitet.
3. Jegtror.... , det er godt, at man ikke må bygge mere end fem etager højt inde i byen.
4. Jegsynes.... ikke, det er så rart at være i en by med mange højhuse.
5. Jegsynes.... , det skal være let at komme ud i naturen.

6. Jegsynes.... ikke, der er nogen, der har lyst til at bo i en by med høj kriminalitet.
7. Jegsynes.... ikke, der er mange udlændinge,³²⁰ der vil cykle, hvis de ikke er vant til det fra deres land.
8. Jegsynes.... , det er vigtigt for mange, at de kan køre i bil til arbejde.
9. Jegsynes.... , kommunen skal sørge for parkeringspladser i centrum.
10. Jegsynes.... , kommunen skal anlægge cykelstier i hele byen.
11. Jegtror.... , der skal være nogle steder, hvor man kan gå i vandet.
12. Jegsynes.... , der skal være gratis adgang på museer.
13. Jegsynes.... , prisniveauet betyder meget for, om folk vil bo i en by.
14. Jegtror.... , at priserne er høje, hvis lønniveauet er højt.

Lav selv flere eksempler.

JOB I SINGAPORE

Hvad ved I om Singapore?
Lyt hjemme, og tag noter.

Spørgsmål 2 og 2

1. Hvem skal Tobias arbejde for i Singapore?
2. Kender han nogen derovre?
3. Hvad siger han om sproget i Singapore?
4. Hvad synes hans kone om at flytte derover?
5. Regner Tobias med at få besøg³²¹ i Singapore?

To byer

Stinne, 29 år, animator og grafisk designer, fortæller om to byer i England.

Jeg flyttede til England, da jeg var 20 år, fordi jeg ville have en uddannelse, man ikke kunne tage i Danmark, og fordi jeg gerne ville prøve at bo i et andet land. Jeg boede først i Wolverhampton tæt på Birmingham i tre år og derefter i Bristol i Sydvestengland i to år.

Wolverhampton er en betydelig³²² mindre by end Bristol. Der bor ca. 250.000 med en meget stor andel³²³ studerende, så de studerende fyldte meget i byen. Der var mange pubber med unge, og der var studierabat på alting. Til gengæld var der meget dødt,³²⁴ når universitetet havde lukket i ferierne. Wolverhampton var billigere at bo i end Bristol, og der var flere indvandrere,³²⁵ især sikher fra Indien. Tidligere³²⁶ var Wolverhampton en by med kulminer og stålindustri,³²⁷ og der var stadig en udpræget stemning af arbejderby.³²⁸ Der var ikke så meget kulturliv, men fodboldkampene fyldte meget. Når byens fodboldhold, the Wolves, skulle spille mod deres ærkefjender,³²⁹ lukkede butikkerne tidligt og satte skodder for vinduerne.³³⁰

Bristol er en havneby. Den har en halv million indbyggere, så den er noget større end Wolverhampton. Den var dyrere at bo i, men også mere velholdt³³¹ og moderne. Der var et mere aktivt kulturliv med teatre, film- og ballonfestival og kunst og kunsthåndværk.³³² Der er meget mere grønt i Bristol, og byen har en flottere beliggenhed, fordi den ligger ved vandet. Byen var meget præget af kreative brancher: film, medier og elektronik. Man kunne også se, at folk gik mere op i³³³ økologi og sund livsstil end i Wolverhampton, og de havde generelt mere overskud³³⁴ til kreative aktiviteter.

Bristol var samtidig en mere socialt blandet by med meget forskellige kvarterer. Der var alt fra tiggere til unge i dyre sportsvogne,³³⁶ så de sociale forskelle var meget tydelige.

KOMPARATIV

Komparativ dannes på to måder:

lettere • højere • mindre • bedre mere spændende • mere blandet • mere romantisk

Arbejd sammen 2 og 2

Find alle de adjektiver, der står i komparativ i teksten og skriv dem op.

Fortæl hinanden om to byer, I kender.

Sammenlign dem med så mange komparativer, som I kan.

Skriftlig opgave

Sammenlign to byer, du kender.

FRANK FORTÆLLER OM LISSABON

Hvad betyder:

det vrirler med ...³³⁷ • at slæbe³³⁸ • stejl³³⁹ • sagtens³⁴⁰

Spørgsmål 2 og 2

1. Hvornår var Frank i Lissabon første gang- og hvorfor?
2. Hvad kan han godt lide ved Lissabon?
3. Hvor kommer indvandrerne i Portugal fra? Og hvorfor?
4. Hvad siger Frank om tolerancen i Lissabon?
5. Hvilken rolle spiller fodbold for livet i Lissabon?
6. Hvad er fado?
7. Er der noget, der overrasker jer i det, Frank fortæller?

Samtale 2 og 2

Hvilken by i verden ville I helst bo og arbejde i) hvis I fik mulighed for det?
(Bortset fra den by, I kommer fra)

Hvad gør den by særligt attraktiv?³⁴¹

DEN SKØNNESTE BY

Indsæt adjektivet i superlativ.

1. Jeg synes, Stockholm er en af desmukkeste.... byer, jeg har set. (smuk)
2. Lissabon er denmest vestlige.... hovedstad på det europæiske kontinent. (vestlig)
3. Tokyo er denstørreste.... by i verden. (stor)
4. Havana farlig? Nej, det er én af demest fredelige.... byer, jeg har været i. (fredelig)
5. De sagde, at Sanaa i Yemen var denmest fremmedartete.... by, de nogensinde havde været i. (fremmedartet)
6. Der er mange danskere, der synes, Berlin er denmest spændende.... by i Tyskland. (spændende)
7. Sevilla må være en af de byer i Europa. (romantisk)
8. Men det er en af devarmeste.... byer om sommeren. (varm)
9. Boston er måske en af dekønneste.... byer i USA. (køn)
10. Men New York er densjovteste og mest farverige.... by at bo i og den (sjov, farverig)

11. Hvilken by er dendyrest.... by at bo i i Europa? (dyr)
12. Og hvilken hovedstad er denbilligste.... ? (billig)
13. De byer, der har en metro, er tit deletteste.... at komme rundt i. (let)
14. København skulle være den hovedstad, der har denhurtigste.... forbindelse fra lufthavnen til centrum. (hurtig)

Lav selv flere eksempler 2 og 2.

Arkitekt Jan Gehl

Arkitekten Jan Gehl er måske den dansker, der har haft allerstørst indflydelse³⁴² på verden uden for Danmark. Han har i hele sit liv beskæftiget sig med³⁴³ at gøre byer bedre at bo i, og han og hans arkitektfirma har fået til³⁴⁴ opgave at forbedre byer i Europa, Amerika, Mellemøsten,³⁴⁵ Australien og Asien.

Det begyndte i 1960'erne, da både byggeriet og trafikken nærmest³⁴⁶ eksploderede i Danmark. Der blev bygget store kontorbygninger, butikcentre og blokke med lejligheder. Arkitekterne interesserede sig mest for at tegne store, moderne bygninger med rene linjer.³⁴⁷ Men Jan Gehl lagde mest mærke til hvor dårligt omgivelserne fungerede for mennesker og deres aktiviteter og samvær.³⁴⁸ Inspireret af sin kone, der var psykolog, begyndte Jan Gehl at tænke over, hvordan man kunne bygge, så der blev rart for mennesker at være.

Han og hans kone tog til Italien og studerede, hvordan byerne fra middelalderen fungerede med åbne pladser,³⁴⁹ hvor folk samledes³⁵⁰ og snakkede. I 1971 skrev Jan Gehl bogen "livet mellem husene", der blev meget populær både i Danmark og mange andre lande. Gehl protesterede i bogen mod den dominerende biltrafik og opdelingen mellem boliger i forstæderne og arbejdspladser i byerne.³⁵¹ Han talte for at bygge på en anden måde, så der kom liv mellem husene.³⁵² Det vil sige, at man skulle blande boliger, butikker og arbejdspladser og lave steder, hvor folk kunne mødes, sidde og snakke og samtidig se på livet i byen. Han mente også, at man skulle begrænse biltrafikken og gøre det lettere for folk at gå og cykle rundt i byen. Det betød også, at der skulle være en god kollektiv transport.

Det tog mange år, før Jan Gehl fik respekt blandt arkitekter herhjemme.³⁵³ måske fordi han ikke beskæftiger sig med³⁵⁴ smukke bygninger og lækre rum, som arkitekter normalt gør. Men politikerne i København har brugt de data om byliv, som Gehl og hans arkitekter har samlet over 40 år. Resultatet er blevet færre biler, flere gågader, bilfrie torve og pladser og cykelstier,³⁵⁵ og København har fået et ry for at³⁵⁶ have mindre biltrafik end nogen anden by i den vestlige verden. Nu har Gehl og hans arkitekter udarbejdet projekter³⁵⁷ både i København, Aarhus, Odense, Aalborg og Haderslev.

Gehl og hans arkitekter har udarbejdet planer for bedre byer eller bykvarterer i alle dele af verden, omkring 70 projekter i alt. For eksempel har de ombygget Broadway, en 21 km lang gade på Manhattan,³⁵⁸ så der nu er cykelstier og caféer langs gaden.³⁵⁹ Et af Jan Gehls principper er, at hvis der er for mange biler i en gade, så "tag en bane fra dem"³⁶⁰ — så kan bilisterne lære at køre en anden vej eller lade være med at køre i bil — og man får en gade, der er rar at opholde sig i.³⁶¹ Resultatet kan ses i byer som New York, San Fransisco, Sydney, Melbourne, Gouangzhou, London, Beograd, Milano, Oslo, Reykjavik, Prag, Rotterdam og mange flere. Så man må sige, at Jan Gehl har betydning for³⁶² mange byboer rundt om i verden.

Se billeder fra projekterne på gehlarchitects.com

VERBUM/SUBSTANTIV

Arbejd sammen 2 og 2

Hvad er substantivet, der svarer til?³⁶³ Husk en/et.
(Alle substantiver, der ender på -ing, -ning, -else, -hed, -dom og -tion er en-ord.)

Eksempler:

at beskæftige	en beskæftigelse	at forbedre	en forbedring
at bygge	en ...	at fungere	en ...
at inspirere	en ...	at blande	en ...
at begrænse	en ...	at transportere	en ...
at respektere	en ...	at ombygge	en ...
at betyde	en ...	at bo	en ...

Samtale 3 og 3

1. Alle kender nok eksempler på byområder, der har store flotte bygninger, men ikke giver folk lyst til at opholde sig der. Prøv at beskrive sådan et område (Hvilken type byggeri er det, kontorer, boliger eller andet, og hvordan ser der ud?)
2. Prøv at beskrive nogle byområder, hvor folk kan lide at opholde sig.
3. Hvad mener I, er vigtigst for at forbedre byerne?

KRYDSORD

Arbejd sammen 2 og 2

Den ene af jer har side A, den anden side B. I skal forklare ordene i jeres krydsord, så den anden kan gætte³⁶⁴ ordet og skrive det på sit papir. I må ikke sige ordet eller kigge på den andens papir. Bliv ved,³⁶⁵ til I har udfyldt alle ordene.